

Ewa Partum. Change/Zmiana

Paryski przemarsz aktywistek grupy Femen z marca tego roku wyraźnie pokazał, że problemy społeczne i wykluczenia, które Ewa Partum, jedna z prekursorów sztuki feministycznej, poprzez język sztuki zdiagnozowała już dekady temu, nie zostały zażegnane, wciąż nawracają i uwierają. Akcja protestacyjna zaznaczyła także, że naga sylwetka kobiety w dalszym ciągu jest sygnałem i obszarem inicjowania walki.

Wystawa „Change/Zmiana”, poprzez prezentację wybranych, nacechowanych cielesną wrażliwością realizacji Ewy Partum z lat 70. i 80. XX wieku, ukazuje artystyczne początki mierzenia się z problemem dyskryminacji płci. Wybrane krytyczne, podkreślające wagę obecności i aktywnego uczestnictwa, fotografie dokumentalne, wideo, świadectwa działań performatywnych i spotkań z publicznością przybliżają, nam moment formowania się początków wystąpień sztuki kobiet w Polsce – proces budowy dyskursu feministycznego w rzeczywistości PRL-u. W ówczesnej, niełatwej sytuacji politycznej i obywatelskiej kraju artystka, poprzez strategie prowokacji i konfrontacji, zaznaczała, że nic nie powstrzyma wolności wypowiedzi i niezależności programowej twórcy. Wtedy też Partum uznała własne ciało za narzędzie sztuki, a nagość za formę protestu wobec nierównych szans kobiet, m.in. na rynku pracy czy w przemyśle artystycznym.

Narracja ekspozycji podkreśla także istotny, związany z Łodzią, etap pracy twórczej autorki – interesujące tendencje narodzin polskiej sztuki konceptualnej, czas realizacji i dokumentacji pierwszych feministycznych wystąpień. Grunt do konstruowania żeńskiej gramatyki w sztuce polskiej stworzyły m.in. performensy „Change/Zmiana” (1974) i jego późniejsza kontynuacja „Change. Mój problem jest problemem kobiety” (1979). Fotografie dokumentujące obie konfrontacje artystki z łódzką publicznością, w 2024 roku zostały włączone do kolekcji Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi.

Poprzez prezentację kilku zachowanych pamiątek wystawa przypomina także happening, przy realizacji którego po raz pierwszy przecięły się drogi Ewy Partum i Galerii. „Legalność przestrzeni” – akcja przeprowadzona przez artystkę w 1971 roku na łódzkim Placu Wolności stanowi obecnie część kanonu dzieł związanych z twórczym wykorzystaniem otwartego, dostępnego dla ogółu społeczeństwa, obszaru miasta.

Dominika Pawełczyk, kuratorka wystawy

Ewa Partum (1945) należy do artystek głównego nurtu polskiej sztuki współczesnej, do prekursorów sztuki konceptualnej, krytycznej i pionierek sztuki feministycznej w Europie. Studiowała początkowo w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi (obecnie ASP), a od 1965 roku na Wydziale Grafiki i Malarstwa warszawskiej ASP. W latach 1972-1977 prowadziła w Łodzi autorską Galerię Adres zajmującą się sztuką konceptualną.

Ewa Partum realizuje się na polu performens, akcji w przestrzeni publicznej, body art, wideo, instalacji i fotografii. Tworzy poezję wizualną i konceptualną, wyzwala działania twórcze z materialnych ograniczeń. Partum jest uznaną artystką awangardową, żywą legendą sztuki podejmującej temat płci, która wprowadziła kobiecą podmiotowość do prac konceptualnych, prowokuje i eksperymentuje od ponad 60 lat.

Jej wczesne, społecznie zaangażowane prace obrazowały rzeczywistość Polski rozdartej między

komunistyczną a liberalną ideologią, zaś protofeministyczne konsekwentne działania dotyczyły zainteresowania cielesnością, obecnością oraz pozycją kobiet w przestrzeni publicznej i środowisku progresywnej sztuki.

Artystka brała udział w wielu ważnych wystawach, m.in. Triennale Sztuki Współczesnej w Paryżu, Biennale w Sydney czy Manifesta 7 w Rovereto. W 2006 roku autorka zrealizowała performans i instalację w Turbine Hall w Tate Modern w Londynie. Prace Ewy Partum znajdują się m.in. w kolekcji MoMA w Nowym Jorku, Tate Modern w Londynie, Museo Reina Sofia w Madrycie, Muzeum Narodowym i Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Muzeum Sztuki w Łodzi oraz w wielu innych muzeach i galeriach, m.in. w Berlinie, Wiedniu i Łodzi.

Ewa Partum, cykl fotografii "Change/Zmiana", 1974